

PROGRAMUL EDUCAȚIE ȘI OCUPARE 2021-2027

Prioritate: P01 „Modernizarea instituțiilor pieței muncii”

Obiectiv specific: ESO4.2 „Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipateze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii (FSE+)”

Cod proiect: PEO/48/PEO_P1/OP4/ESO4.2/PEO_A7/309187

Titlu Proiect: Dialog social și parteneriate pentru Ocupare și Formare

A 1-Acțiuni care vizează îmbunătățirea capacității și digitalizarea organizațiilor societății civile

Rolul OSC-urilor în promovarea integrării tinerilor NEET în piața muncii

Fenomenul tinerilor NEET (Not in Employment, Education, or Training) reprezintă o provocare socio-economică majoră pentru România, cu o rată semnificativ mai ridicată decât media Uniunii Europene. Această categorie de tineri, cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, se confruntă cu multiple bariere în accesul la piața muncii, inclusiv niveluri scăzute de educație, dizabilități și lipsa oportunităților în mediul rural. Organizațiile Societății Civile (OSC) din România joacă un rol vital și multifuncțional în abordarea acestei probleme complexe. Prin expertiza lor specializată, flexibilitatea operațională și capacitatea de a ajunge la grupuri vulnerabile, OSC-urile completează eforturile instituțiilor publice și ale sectorului privat.

Analiza aprofundată a rolului OSC-urilor în acest domeniu relevă contribuții active prin servicii de informare, consiliere, formare profesională, mediere pe piața muncii și promovarea antreprenoriatului social. Parteneriatele strategice dintre OSC-uri, autorități publice (precum Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă - ANOFM și Ministerul Muncii), sectorul privat și finanțatorii europeni (Fondul Social European Plus - FSE+, Programul Educație și Ocupare - PEO, Programul Operațional Capital Uman - POCU) sunt esențiale pentru maximizarea impactului. Cu toate acestea, sustenabilitatea și eficacitatea OSC-urilor sunt amenințate de provocări legate de finanțare, birocrație excesivă și dificultăți în influențarea politicilor publice. Prin urmare, prezentul raport formulează recomandări concrete care vizează îmbunătățirea cadrului legislativ, asigurarea unei finanțări predictibile, consolidarea capacității interne a OSC-urilor și promovarea colaborării multi-sectoriale pentru o integrare sustenabilă a tinerilor NEET.

1. Introducere: Contextul Tinerilor NEET în România

1.1. Definirea și amploarea fenomenului NEET (Not in Employment, Education, or Training) în context european și național

Termenul NEET se referă la tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani care nu sunt încadrați profesional, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională. Acest concept a fost adoptat la nivelul Uniunii Europene începând cu anul 2010 pentru a monitoriza mai bine accesul problematic al tinerilor pe piața muncii și pentru a informa politicile orientate spre tineret.

La nivelul UE, rata tinerilor NEET a atins un vârf de 16.1% în 2013, scăzând la 12.6% în 2019, înainte de a crește la 13.8% în 2020, ca urmare a impactului pandemiei COVID-19. Cu toate acestea, în 2023, rata a scăzut la un minim istoric de 11.2%, iar în 2024 a continuat să scadă la 11.0%. Obiectivul UE este ca până în 2030, ponderea tinerilor NEET să fie sub 9%.

România înregistrează una dintre cele mai ridicate rate de tineri NEET din Uniunea Europeană. În 2023, 19.3% dintre tinerii cu vârste între 15-29 de ani erau NEET, iar în 2024, această rată a fost de 19%, variind de la 5% în Olanda la 19% în România. Rata șomajului în rândul tinerilor în România a fost de 14.1% în 2024, înregistrând o creștere de peste un punct procentual față de anul anterior.

O observație importantă care se desprinde din aceste date este discrepanța dintre rata NEET și rata șomajului la tineri. În timp ce rata șomajului se referă la persoanele care caută activ un loc de muncă, rata NEET include și tinerii care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, indiferent dacă sunt sau nu în căutarea unui loc de muncă. Faptul că rata NEET este semnificativ mai mare decât rata șomajului la tineri în România indică o problemă mai profundă: un segment considerabil al tinerilor NEET nu este inclus în statisticile șomajului deoarece nu caută activ un loc de muncă sau o formă de educație. Acești tineri pot fi descurajați, pot avea responsabilități familiale (în special femeile tinere), sau se pot confrunta cu bariere structurale severe care îi împiedică să participe pe piața muncii sau în sistemul educațional. Această situație sugerează că politicile axate exclusiv pe serviciile tradiționale de ocupare a forței de muncă pentru șomeri ar putea rata o parte substanțială a populației NEET, necesitând o abordare mai holistică pentru a adresa cauzele profunde ale inactivității și dezincluziunii.

1.2. Provocările specifice cu care se confruntă tinerii NEET în România

Tinerii NEET din România se confruntă cu o serie de provocări complexe care le îngreunează integrarea pe piața muncii:

- **Nivel scăzut de educație și calificare:** Un procent semnificativ de tineri NEET au un nivel scăzut de educație. De exemplu, rata șomajului în rândul tinerilor care au terminat cel mult gimnaziul a fost de 27.1% în 2024, o creștere considerabilă față de 2019. Există o lipsă de corelare între sistemul de învățământ și nevoile pieței muncii, ceea ce face ca mulți tineri să nu dețină calificările cerute de angajatori.
- **Dizabilități:** Dizabilitatea reprezintă o barieră semnificativă în calea angajării. Până la 18% dintre tinerii cu dizabilități severe sunt șomeri. De altfel, doar 12% dintre persoanele cu dizabilități grave sunt angajate în România, aceasta fiind cea mai scăzută rată din Europa, de trei ori sub nivelul țărilor cu cele mai bune performanțe în domeniu. Lipsa unei orientări adecvate privind abilitățile și așteptările realiste legate de locul de muncă, precum și un sistem pasiv de asistență socială, contribuie la această excluziune.
- **Mediul rural:** Tinerii din mediul rural se confruntă cu un acces mai limitat la servicii de tineret și oportunități de angajare. Regiunea Sud-Vest Oltenia, de exemplu, se remarcă constant în "topul șomajului" la nivel național, inclusiv pentru tinerii NEET.
- **Gen:** Femeile tinere au o rată NEET mai ridicată decât bărbații tineri (12.5% față de 10.1% în UE în 2023), iar responsabilitățile familiale reprezintă un motiv major pentru acest statut. Disparitatea de gen în ocuparea forței de muncă și remunerare rămâne substanțială.
- **Lipsa de încredere și migrația:** Aproximativ 40% dintre tinerii români ar dori să se mute în altă țară în următorii trei ani, iar aproape un sfert au planuri concrete în acest sens. Această tendință este alimentată de percepția unui "stat mafiot" care nu promovează tinerii buni fără pile și nu gestionează corect serviciile publice.

Aceste bariere nu acționează izolat, ci se intersectează, creând un efect de "capcană" pentru tinerii NEET. De exemplu, o tânără cu dizabilități, cu un nivel scăzut de educație și care locuiește în mediul rural, se confruntă cu multiple dezavantaje care se amplifică reciproc. Această convergență a dificultăților generează un ciclu de excluziune, făcând extrem de dificilă ieșirea din statutul NEET. Lipsa unei orientări profesionale adecvate și a programelor de sprijin țintite, alături de un sistem pasiv de asistență socială, contribuie la perpetuarea dependenței de sistemele de protecție socială și la un risc ridicat de excluziune economică pe termen lung. Prin urmare, problema tinerilor NEET nu este o singură chestiune, ci o rețea complexă de factori socio-economici și geografici interconectați, care necesită intervenții personalizate și multisectoriale.

1.3. Costurile sociale și economice ale fenomenului NEET

Fenomenul tinerilor NEET generează costuri sociale și economice semnificative pentru România, deși materialele de cercetare disponibile nu oferă o cifră exactă pentru costurile totale. Un studiu menționează că cheltuielile statului pentru formarea a circa 1 milion de tineri NEET se ridică la aproximativ 11.1 miliarde euro, la care se adaugă 13.6 miliarde euro reprezentând cheltuielile familiilor aferente.

Aceste cifre, deși considerabile, reprezintă doar o parte a costurilor reale. O analiză mai aprofundată ar trebui să ia în considerare și alte aspecte, adesea subestimate. Pe lângă cheltuielile directe cu programele de asistență și suport, există costuri indirecte substanțiale. Productivitatea pierdută, rezultată din absența unei forțe de muncă tinere și active, reprezintă o povară economică semnificativă. Aceasta se traduce prin venituri fiscale mai mici și o presiune crescută asupra sistemelor de protecție socială, care trebuie să susțină un număr mare de persoane inactive. Pe termen lung, disfuncționalitățile de pe piața muncii, inclusiv declinul demografic accentuat și migrația externă, vor duce la o deteriorare severă a indicatorilor de ocupare, cu un impact negativ asupra dezvoltării economice.

Mai mult, există costuri sociale intangibile, dar la fel de importante, legate de coeziunea socială și sănătatea publică. Excluziunea socială a tinerilor NEET poate duce la probleme de sănătate mintală, izolare și chiar la creșterea ratei infracționalității. Dorința a aproximativ 40% dintre tinerii români de a se muta în altă țară, cu aproape un sfert având planuri concrete în acest sens, indică o pierdere continuă de capital uman valoros. Această "exod al creierelor" nu doar că agravează deficitul de forță de muncă, dar reduce și baza de contribuabili, afectând sustenabilitatea pe termen lung a sistemelor publice. Astfel, problema tinerilor NEET nu este doar o cheltuială socială, ci un impediment major în calea dezvoltării economice și a stabilității sociale a României, necesitând o investiție strategică și multisectorială.

2. Organizațiile Societății Civile (OSC): Un Actor Cheie în Incluziunea Socială

2.1. Definirea și tipologia OSC-urilor în România

Organizațiile Societății Civile (OSC), cunoscute și sub denumirea de organizații neguvernamentale (ONG-uri), sunt persoane juridice de drept privat, independente de instituțiile statului. Acestea dețin capacitatea de a lua decizii în nume propriu și de a răspunde legal pentru consecințele aplicării acestora. Un aspect fundamental al naturii lor este că nu urmăresc obținerea de profit și nici accesul la puterea politică. Orice surplus financiar rezultat din activitățile lor trebuie reinvestit pentru atingerea scopului și obiectivelor declarate.

O entitate nonprofit tipică trebuie să îndeplinească anumite criterii esențiale: să fie organizată, adică să aibă o structură formală și mecanisme interne de decizie; să fie privată, fiind instituțional separată de autoritățile publice, chiar dacă poate primi finanțare publică; să fie autonomă în decizii, cu propriile organe de conducere și administrare, fără a depinde de interesele unei alte entități legale; și să aibă un caracter voluntar, bazându-se, în general, pe activități voluntare în procesul de conducere sau în acțiunile pe care le desfășoară, fără a exclude însă posibilitatea angajării de personal. Funcționarea asociațiilor și fundațiilor în România este reglementată de Ordonanța Guvernului nr. 26/2000, aprobată prin Legea nr. 246/2005.

OSC-urile acoperă o gamă largă de domenii de activitate, inclusiv drepturile omului, protecția mediului, sănătate, dezvoltarea muncii și protecția consumatorului. Cele mai multe ONG-uri din România activează în domeniul social-caritabil, reprezentând aproximativ o treime din total (circa 42.000 de organizații), urmate de cele civice, de cultură, educație și business/profesionale. La nivel național, în România există aproximativ 127.000 de organizații neguvernamentale, care în 2022 aveau în jur de 127.000 de angajați și venituri totale de 21 de miliarde de lei, echivalentul a aproximativ 1.51% din Produsul Intern Brut (PIB). Comparativ cu media UE de 9.4 entități la 1.000 de locuitori, România înregistrează o medie de 6.7 entități la 1.000 de locuitori.

2.2. Rolul general al OSC-urilor în societate și pe piața muncii

OSC-urile reprezintă un pilon fundamental al societății moderne, alături de componenta economică și cea politică, având rolul de a legitima sau, după caz, de a amenda celelalte două componente. Prin natura lor, ele exprimă interesele și voința cetățenilor, contribuind esențial la o democrație funcțională și la un stat de drept.

Unul dintre rolurile cruciale ale OSC-urilor este acela de a acoperi nevoile comunității care nu sunt satisfăcute în totalitate de alte tipuri de instituții, precum administrația publică sau mediul de afaceri. Datorită flexibilității și capacității lor de a se adapta rapid la nevoile specifice, OSC-urile pot adesea să ofere aceste servicii mai eficient și la costuri mai reduse decât sectorul public, în special în domeniul asistenței grupurilor vulnerabile.

Pe piața muncii, OSC-urile joacă un rol esențial în procesul de incluziune. Ele colaborează cu autoritățile publice și sectorul privat pentru a crea politici incluzive și a sensibiliza angajatorii cu privire la nevoile categoriilor dezavantajate. Munca lor este vitală pentru a construi o societate mai echitabilă și pentru a reduce disparitățile sociale.

OSC-urile funcționează adesea ca un "tampon" și un "inovator" în contextul deficiențelor sistemice. Analiza relevă că administrația publică din România se confruntă cu provocări semnificative, inclusiv birocrație, lipsă de voință politică și cooperare interinstituțională limitată. Aceste deficiențe se traduc adesea prin servicii publice inadecvate sau rigide, în special în ceea ce privește problemele sociale complexe, cum ar fi integrarea tinerilor NEET. În acest context, OSC-urile intervin activ, oferind servicii directe, ajungând la grupuri vulnerabile și dezvoltând soluții inovatoare. Flexibilitatea și capacitatea lor de a acționa rapid le permit să umple golurile lăsate de sistemul de stat. Mai mult, natura lor independentă și non-profit le încurajează să experimenteze noi abordări și să adapteze intervențiile la nevoile specifice ale beneficiarilor, devenind astfel inovatori în politici sociale și în furnizarea de servicii. Prin urmare, susținerea OSC-urilor nu este doar un act filantropic, ci o investiție strategică într-un sistem de protecție socială mai rezilient, mai receptiv și mai inovator, esențial pentru bunăstarea generală a societății.

2.3. Cadrul legal și instituțional de funcționare și implicare a OSC-urilor în România

Cadrul legal general pentru funcționarea asociațiilor și fundațiilor în România este stabilit de Ordonanța Guvernului nr. 26/2000, aprobată prin Legea nr. 246/2005. Aceste acte normative reglementează înființarea, organizarea și funcționarea acestor persoane juridice de drept privat.

În ceea ce privește transparența decizională și implicarea publică, Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică obligă autoritățile publice să întocmească și să facă public un raport anual privind transparența decizională. Această lege are ca scop sporirea gradului de transparență la nivelul întregii administrații publice. De asemenea, noțiunea de politici publice a fost instituționalizată în România odată cu Hotărârea de Guvern nr. 775/2005, care stabilește reguli clare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice la nivel central. Ghiduri precum "Planul Național de Acțiune 2020-2022 Ghid pentru abordarea inovativă a implicării cetățenilor în procesul decizional" vizează sprijinirea autorităților publice centrale în gestionarea proceselor inovative necesare interacțiunii adecvate cu societatea civilă.

Cu toate acestea, în ciuda existenței unui cadru legal și instituțional, OSC-urile se confruntă cu provocări semnificative în practică. Consultările publice sunt adesea percepute ca fiind formale sau superficiale, desfășurate doar pentru a îndeplini cerințele legale, fără o intenție reală de a integra feedback-ul. Termenele scurte de consultare și adoptarea de reglementări de urgență care ocolesc procesul de consultare publică sunt obstacole frecvente. De asemenea, lipsa unui mecanism centralizat de identificare a OSC-urilor pe domenii de expertiză, capacitatea instituțională insuficientă a autorităților și lipsa unor mecanisme eficiente de feedback contribuie la o implicare limitată. La aceste dificultăți se adaugă presiunea politică și campaniile de denigrare, care afectează sustenabilitatea OSC-urilor și capacitatea lor de a-și îndeplini obiectivele.

Această situație evidențiază un decalaj semnificativ între cadrul legal existent și practica efectivă a implicării OSC-urilor în procesul decizional. Problema nu constă neapărat în absența legilor, ci mai degrabă într-un deficit de voință politică și de capacitate instituțională reală în cadrul administrației publice de a colabora autentic cu societatea civilă. Acest lucru este demonstrat de percepția că autoritățile funcționează în "silos", fără o cooperare interinstituțională eficientă. Prin urmare, pentru o implicare eficientă a societății civile, este necesară o schimbare culturală către o guvernare colaborativă, dezvoltarea capacităților funcționarilor publici în procese participative și implementarea unor mecanisme robuste de asigurare a respectării principiilor de transparență și consultare.

3. Contribuția OSC-urilor la Integrarea Tinerilor NEET pe Piața Muncii: Servicii și Programe

Organizațiile Societății Civile (OSC) joacă un rol multifuncțional și esențial în abordarea problematicei tinerilor NEET, oferind o gamă variată de servicii și programe adaptate nevoilor specifice ale acestui grup vulnerabil.

3.1. Servicii de informare, consiliere și orientare profesională

Un pilon fundamental al intervențiilor OSC-urilor este reprezentat de serviciile de informare, consiliere și orientare profesională. Multe OSC-uri oferă consiliere vocațională și psihologică, esențială pentru a sprijini tinerii NEET în identificarea propriilor abilități, a vocației și în depășirea barierelor emoționale care îi împiedică să se integreze pe piața muncii. Proiecte precum "La TINERi este Puterea", implementat de Asociația The Social Incubator, includ sesiuni de consiliere psihologică și vocațională, ateliere de dezvoltare personală și vizite exploratorii la angajatori, contribuind la o pregătire holistică a tinerilor.

OSC-uri precum Asociația DANKE oferă servicii de mediere a muncii, ghidând tinerii pe întreg parcursul căutării unui loc de muncă. De asemenea, Euroguidance România, în colaborare cu diverse ONG-uri, susține dezvoltarea serviciilor de consiliere pe tot parcursul vieții, asigurând o abordare integrată a dezvoltării carierei. Programele derulate de OSC-uri vizează, de asemenea, creșterea nivelului de informare și conștientizare a importanței participării la consiliere și orientare vocațională, în special pentru tinerii proveniți din sistemul de protecție a copilului, care adesea se confruntă cu lipsa de sprijin și direcție la vârsta adultă.

Această abordare, care transcende simpla "informare" către o "împuternicire" reală prin servicii integrate, este crucială. Tinerii NEET se confruntă adesea cu bariere complexe, dincolo de o simplă lipsă de informații, cum ar fi stima de sine scăzută, lipsa de motivație și dificultățile emoționale. Prin integrarea suportului psihologic cu cel vocațional, OSC-urile recunosc că soluționarea problemei NEET necesită o abordare holistică, care să construiască reziliența internă și autocunoașterea, nu doar să ofere fapte externe. Această strategie transformă beneficiarii pasivi în actori activi ai propriei dezvoltări, facilitând o integrare mai profundă și mai durabilă pe piața muncii.

3.2. Programe de formare profesională și dezvoltare de competențe (digitale, antreprenoriale, soft skills)

OSC-urile sunt actori esențiali în furnizarea de programe de formare profesională și dezvoltare de competențe, adaptate cerințelor pieței muncii. Ele organizează cursuri de calificare și recalificare în meserii căutate, cu diplome recunoscute național și european, crescând astfel șansele de angajare ale tinerilor. Proiecte precum "Vreau Primul Job" al World Vision România au inclus formare profesională pentru obținerea de calificări de nivel 1 și 2, vizând tinerii NEET din regiuni cu rate ridicate ale somajului.

Dezvoltarea competențelor digitale este o componentă cheie. Programe precum ECOTECH, derulate de Școala Eurotraining, oferă cursuri de competențe digitale de bază, incluzând utilizarea calculatorului, aplicații Microsoft Office și gestionarea platformelor de comunicare online. De asemenea, programul EU4Youth a sprijinit peste 200 de tineri să-și dezvolte competențele digitale și să primească consiliere digitală în carieră, facilitând accesul la oportunități în sectoarele în creștere.

Antreprenoriatul este o altă direcție strategică. Numeroase proiecte includ formare în antreprenoriat, dezvoltarea planurilor de afaceri și sprijin financiar pentru înființarea de firme. Proiectul SPORTIVE, de exemplu, oferă cursuri de antreprenoriat, management și leadership, consolidând capacitatea OSC-urilor de a sprijini inițiative antreprenoriale.

Pe lângă competențele tehnice, OSC-urile se concentrează și pe dezvoltarea soft skill-urilor și a meta-competențelor, esențiale pentru succesul pe piața muncii. Programele vizează dezvoltarea abilităților antreprenoriale, a soft skill-urilor și a meta-competențelor pentru liceenii aflați în dezavantaj social și/sau economic. Cursuri de "Competențe sociale și civice" și "Strategie și politici publice în domeniul ocupării și formării" sunt oferite pentru membrii OSC-urilor, contribuind la o mai bună înțelegere a dialogului social și a politicilor publice.

Această adaptare a ofertei de formare la dinamica pieței muncii și la nevoile specifice ale tinerilor NEET demonstrează agilitatea OSC-urilor. Ele înțeleg că piața muncii modernă necesită nu doar calificări tehnice, ci și abilități transversale, precum gândirea antreprenorială și competențele digitale avansate. Includerea "competențelor verzi" și a abilităților digitale avansate reflectă o adaptare la tendințele economice emergente. Faptul că diplomele obținute prin aceste programe sunt recunoscute la nivel național și european sporește semnificativ angajabilitatea și mobilitatea tinerilor, consolidând rolul OSC-urilor ca parteneri cheie în dezvoltarea capitalului uman.

3.3. Servicii de mediere și plasare pe piața muncii

OSC-urile oferă servicii esențiale de mediere și plasare pe piața muncii, acționând ca intermediari între angajatori și persoanele în căutarea unui loc de muncă. Aceste servicii sunt destinate unei game largi de beneficiari, inclusiv șomeri, tineri, studenți, persoane cu dizabilități și cei care revin în activitate după o perioadă de inactivitate. Mediarea muncii poate fi realizată și de furnizori privați specializați, acreditați de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM).

Pe lângă medierea directă, OSC-urile organizează târguri de joburi și vizite exploratorii la angajatori, oferind tinerilor NEET oportunități concrete de a interacționa cu potențiali angajatori și de a înțelege cerințele pieței. Proiecte precum "Vreau Primul Job" al World Vision România au inclus activități de mediere pe piața muncii, contribuind la plasarea tinerilor în locuri de muncă.

Platformele online de angajare reprezintă un instrument eficient de facilitare a contactului dintre angajat și angajator, fiind user-friendly și adaptate pentru dispozitivele mobile. Cu toate acestea, se observă că angajatorii sunt adesea meticuloși în setarea profilului ideal al tinerilor, preferând adesea adulții cu experiență sau tinerii cu o calificare mai înaltă decât cea cerută de post, ceea ce poate reprezenta o provocare pentru tinerii NEET.

OSC-urile acționează ca "navigatori" într-o piață a muncii complexă, oferind sprijin personalizat. Experiența arată că simpla punere în legătură a cererii cu oferta nu este suficientă pentru tinerii NEET, care adesea se confruntă cu bariere multiple, cum ar fi lipsa de experiență, calificări neadecvate sau lipsa încrederii în propriile forțe. Rolul OSC-urilor depășește medierea simplă, incluzând consiliere, pregătire pentru interviuri, ajutor la redactarea CV-ului și a scrisorii de intenție, și acompaniere în procesul de reintegrare. Această abordare personalizată este crucială pentru a depăși complexitățile pieței muncii și pentru a asigura o integrare durabilă, prevenind recidiva în starea de inactivitate.

3.4. Promovarea antreprenoriatului social și a economiei sociale

Promovarea antreprenoriatului social și a economiei sociale reprezintă o direcție strategică importantă pentru OSC-uri în integrarea tinerilor NEET. Întreprinderile sociale sunt definite ca entități care au un scop social, dar sunt gestionate pe principii de afaceri, reinvestind orice profit sau surplus în scopul social al entității. Acest model oferă o soluție duală: creează locuri de muncă și contribuie la incluziunea socială a grupurilor vulnerabile.

OSC-urile oferă sprijin concret și etapizat pentru înființarea și dezvoltarea întreprinderilor sociale. Acest suport include granturi pentru start-up-uri (de până la 307.000 lei sau 60.000 euro), consultanță tehnică individualizată și programe de formare în antreprenoriat. Proiecte precum "Step by Step în

antreprenoriatul social", implementat de ADRA România, sau "Întreprinderi sociale pentru incluziune socială" ale Federației Filantropia, vizează direct sprijinirea înființării de întreprinderi sociale în mediul rural sau urban, cu accent pe includerea tinerilor NEET. Un alt proiect, "Oportunități mai bune pentru tinerii și tinerele care nu beneficiază de educație, formare și locuri de muncă (Inițiativa de Incluziune a Tinerilor și Tinerelor NEET)" din Moldova, finanțat de UE și Suedia, include un obiectiv de expunere a OSC-urilor la experiența întreprinderilor sociale din UE, implicate în facilitarea serviciilor de angajare a tinerilor NEET.

Obiectivul strategic al multor astfel de proiecte este de a reduce migrația și șomajul, contribuind la incluziunea socială și coeziunea prin intermediul întreprinderilor sociale. Aceste inițiative nu doar că oferă oportunități de angajare, dar și dezvoltă competențe antreprenoriale și manageriale, contribuind la crearea unui ecosistem economic local mai rezilient.

Antreprenoriatul social se profilează ca o soluție cu un potențial semnificativ de a aborda problema tinerilor NEET, deoarece oferă o alternativă la angajarea tradițională și permite crearea de locuri de muncă adaptate nevoilor și abilităților grupurilor vulnerabile. Prin reinvestirea profiturilor în scopuri sociale, aceste întreprinderi contribuie la sustenabilitatea pe termen lung a intervențiilor de incluziune, oferind un model economic care generează valoare atât socială, cât și economică.

3.5. Programe de "a doua șansă" și reintegrare

OSC-urile implementează programe de "a doua șansă" și de reintegrare, esențiale pentru tinerii care au părăsit timpuriu sistemul educațional sau care se confruntă cu dificultăți de integrare socială și profesională. Aceste programe vizează în special tinerii NEET și alte categorii vulnerabile.

Un aspect important al acestor inițiative este evaluarea și recunoașterea oficială a competențelor obținute în sistem non-formal și informal. Această măsură oferă o a doua șansă persoanelor care au părăsit prematur școala, ameliorând accesul lor la sistemele formale de educație și formare.

Proiecte precum "Aproape Adult", susținut de Fundația Vodafone România și implementat de Asociația The Social Incubator, pregătesc tinerii instituționalizați (cu vârste între 18 și 26 de ani) pentru o mai bună integrare socială și profesională. Aceasta este o intervenție crucială, având în vedere că mulți dintre acești tineri părăsesc sistemul de protecție a copilului la 18 ani fără sprijin familial, stabilitate financiară sau direcție, confruntându-se cu riscuri ridicate de excluziune, șomaj și chiar trafic. Programul "Aproape Adult" include un complex de formare, cu ateliere de educație non-formală pentru autocunoaștere, dezvoltare personală, angajabilitate și pregătire pentru intrarea pe piața muncii. Echipa implicată este formată din formatori, psihologi, consilieri vocaționali și mentori, care oferă sesiuni individuale de consiliere și ghidare în pregătirea documentelor necesare obținerii unei slujbe.

Proiectele The Social Incubator, în general, vizează sprijinirea tinerilor proveniți din sistemul de protecție a copilului, tineri NEET și din medii vulnerabile, cu vârste între 16 și 26 de ani, în procesul de integrare socio-profesională. Acestea oferă consiliere vocațională, suport psihologic, mentorat, ajutor în găsirea unui loc de muncă și a unei locuințe, precum și vizite exploratorii la angajatori. Programele se bazează pe o structură solidă, incluzând dezvoltarea personală, educația, dezvoltarea profesională și antreprenorială, sănătatea și locuințele. Un alt proiect, "InnoMate – Inovație pentru viitor", se concentrează pe servicii de consiliere în carieră pentru tineri și dezvoltarea abilităților antreprenoriale și soft skill-urilor pentru liceenii defavorizați.

Aceste programe de "a doua șansă" și reintegrare, derulate de OSC-uri, adresează o lacună sistemică majoră în tranziția tinerilor vulnerabili către vârsta adultă. Ele oferă un sprijin crucial pentru tinerii care nu beneficiază de plase de siguranță tradiționale, prevenind marginalizarea pe termen lung și contribuind la o integrare socială și profesională durabilă. Fără intervențiile personalizate și pe termen lung ale OSC-urilor, mulți dintre acești tineri ar rămâne dependenți de sistemele de protecție socială, cu un impact negativ asupra bunăstării individuale și a societății în ansamblu.

4. Parteneriate Strategice și Finanțare Europeană

Eficacitatea intervențiilor OSC-urilor în promovarea integrării tinerilor NEET este amplificată semnificativ prin dezvoltarea de parteneriate strategice cu diverse categorii de actori și prin utilizarea eficientă a fondurilor europene.

4.1. Colaborarea cu Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) și Ministerul Muncii

ANOFM este o instituție publică de interes național, cu personalitate juridică și conducere tripartită, având rolul de a aplica politicile și strategiile privind ocuparea forței de muncă și formarea profesională, elaborate de Ministerul Muncii. Obiectivele sale includ prevenirea șomajului, încadrarea și reîncadrarea în muncă a persoanelor în căutarea unui loc de muncă, sprijinirea ocupării categoriilor defavorizate, asigurarea egalității de șanse și stimularea angajatorilor.

Colaborarea dintre ANOFM și OSC-uri este esențială pentru a atinge aceste obiective. Proiecte precum "Parteneriat pentru ocupare 2.0", derulat de World Vision România în parteneriat cu Fundația Civitas, vizează creșterea capacității OSC-urilor de a contribui la incluziunea prin ocupare și formare a categoriilor dezavantajate, implicându-se în implementarea măsurilor de ocupare. Un alt exemplu este proiectul "MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE PE PIAȚA MUNCII" al Asociației pentru Implicare Socială, Educație și Cultură (ASISED), finanțat prin FSE+. Aceste parteneriate operaționale permit OSC-urilor să furnizeze programe de formare și servicii de mediere, contribuind direct la obiectivele ANOFM.

Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027 și Planul său de Acțiuni, aprobate de Guvernul României, subliniază importanța colaborării cu partenerii sociali și societatea civilă în implementarea politicilor de ocupare. Un exemplu concret de implementare a politicilor de ocupare a tinerilor este "Garanția pentru Tineret", un program amplu de combatere a șomajului în rândul tinerilor, care implică măsuri de ucenicie, stagii, stimularea antreprenoriatului și formare profesională.

Această sinergie dintre instituțiile publice și OSC-uri este fundamentală. ANOFM, prin structura sa națională și teritorială, oferă cadrul instituțional și legitimitatea necesară, în timp ce OSC-urile aduc flexibilitate, expertiză specializată și o capacitate sporită de a ajunge la grupuri vulnerabile, adesea dificil de accesat prin canalele oficiale. Colaborarea permite o adaptare mai bună a serviciilor la nevoile locale și o implementare mai eficientă a politicilor de ocupare.

4.2. Rolul fondurilor europene (FSE+, PEO, POCU) în susținerea proiectelor OSC-urilor

Fondurile europene joacă un rol crucial în finanțarea și scalarea proiectelor de integrare a tinerilor NEET, reprezentând o sursă majoră de sprijin pentru OSC-uri în România. Fondul Social European Plus (FSE+) și programele operaționale asociate, precum Programul Educație și Ocupare (PEO) și fostul Program Operațional Capital Uman (POCU), sunt instrumente financiare cheie în acest sens.

Programul Educație și Ocupare 2021-2027, cu un buget total de 4.026.433,57 RON pentru proiecte precum "Parteneriat pentru ocupare 2.0", și Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027, cu o alocare de 4.1 miliarde euro (din care 3.3 miliarde euro din UE și 786 milioane euro de la bugetul de stat), sunt exemple clare ale angajamentului european. Aceste fonduri sunt direcționate către priorități specifice, inclusiv dezvoltare locală, protejarea dreptului la demnitate socială și economia socială, cu accent pe grupuri marginalizate precum romii și persoanele cu dizabilități.

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) publică ghiduri ale solicitantului pentru apeluri de proiecte precum "Măsuri active de ocupare pentru tineri, inclusiv pentru tineri NEET", care oferă pachete integrate de măsuri active personalizate. Deși există provocări legate de birocrăția împovărătoare și dificultăți în motivarea angajatorilor de a încadra anumite categorii de NEET, aceste fonduri permit OSC-urilor să implementeze programe complexe și de anvergură.

Finanțarea europeană acționează ca un catalizator pentru inovare și scalare. Ea permite OSC-urilor să depășească limitările bugetelor naționale și locale și să dezvolte proiecte integrate, care altfel ar fi imposibil de realizat. Prin aceste fonduri, OSC-urile pot experimenta noi abordări, pot transfera bune

practici la nivel transnațional și pot ajunge la un număr mai mare de beneficiari. Chiar și în contextul provocărilor birocratice, accesul la aceste resurse substanțiale este esențial pentru a genera un impact semnificativ și durabil în integrarea tinerilor NEET pe piața muncii.

4.3. Parteneriate public-privat-societate civilă: exemple și beneficii

Parteneriatul public-privat-societate civilă (PPP-SC) este recunoscut la nivel internațional ca o soluție eficientă pentru probleme sociale complexe, inclusiv în domeniul ocupării forței de muncă și al incluziunii sociale. Aceste parteneriate implică colaborarea dintre guvern, sectorul privat și societatea civilă pentru a aborda provocări care depășesc capacitatea unui singur actor.

În România, cadrul legal reglementează parteneriatul public-privat prin acte normative precum Legea nr. 233/2016 și OUG nr. 39/2018. Deși aceste legi se referă în principal la parteneriatele dintre sectorul public și cel privat, conceptul poate fi extins pentru a include și societatea civilă, mai ales în contextul serviciilor sociale și de ocupare.

Există numeroase exemple de colaborări multi-actori în România. Fundația Dacia pentru România, de exemplu, anunță granturi pentru ONG-uri care depun proiecte pentru accesul la educație și piața muncii, având un juriu format din reprezentanți ai mediului de afaceri, academic și cultural. Această inițiativă demonstrează implicarea sectorului privat și a experților în sprijinirea soluțiilor inovatoare pentru o societate mai incluzivă. ANOFM colaborează cu organizații neguvernamentale în diverse proiecte de formare profesională și consolidare a dialogului social, inclusiv pentru creșterea participării OSC-urilor pe piața muncii.

Beneficiile acestor parteneriate sunt multiple:

- **Creșterea eficienței și transparenței:** Prin combinarea resurselor și expertizei, parteneriatele pot oferi servicii de o calitate superioară și pot asigura o utilizare mai responsabilă a fondurilor.
- **Soluții inovatoare:** Colaborarea dintre diferiți actori stimulează creativitatea și dezvoltarea de soluții adaptate la nevoile complexe ale tinerilor NEET.
- **Atingerea grupurilor vulnerabile:** OSC-urile, prin prezența lor la nivel local și prin încrederea pe care o inspiră în comunități, pot ajunge la tineri NEET care altfel ar rămâne invizibili pentru instituțiile publice.
- **Partajarea riscurilor și resurselor:** Parteneriatele permit distribuirea riscurilor și mobilizarea unor resurse financiare și umane mai ample.

Modelul "triple helix" (guvern-mediul de afaceri-societate civilă) este un exemplu elocvent al modului în care aceste parteneriate pot funcționa. Guvernul aduce legitimitatea și cadrul normativ, sectorul privat contribuie cu resurse financiare, eficiență și expertiză de piață, iar societatea civilă aduce inovație, flexibilitate, expertiză la nivel local și capacitatea de a mobiliza comunitățile. Această combinație de forțe este crucială pentru a crea soluții comprehensive și durabile pentru integrarea tinerilor NEET, transformând provocările sociale în oportunități de dezvoltare.

5. Provocări și Bariere în Activitatea OSC-urilor

Deși rolul OSC-urilor în integrarea tinerilor NEET este incontestabil, activitatea lor este adesea îngreunată de o serie de provocări și bariere sistemice.

5.1. Provocări legate de finanțare și sustenabilitate

Una dintre cele mai presante probleme cu care se confruntă OSC-urile este lipsa unei finanțări sustenabile și predictibile. Sustenabilitatea organizațiilor societății civile este în pericol din cauza constrângerilor financiare semnificative, a predictibilității limitate a finanțării și a diversificării foarte reduse a surselor de venit. Majoritatea OSC-urilor evaluate sunt instabile financiar și incapabile să își planifice activitățile pe termen lung din cauza resurselor precare. Investițiile în resurse umane sunt, de asemenea, insuficiente.

Birocratizarea excesivă a unor linii de finanțare, în special a fondurilor europene, afectează semnificativ activitățile cheie ale OSC-urilor. Această birocratie impune o povară administrativă considerabilă beneficiarilor de proiecte, care trebuie să identifice grupuri țintă și să gestioneze procese complexe. Deși veniturile totale ale sectorului ONG în România au fost de aproximativ 1.51% din PIB în 2022, înregistrând o ușoară scădere față de 2015, această dependență de finanțarea pe bază de proiecte, adesea pe termen scurt, împiedică planificarea strategică și obținerea unui impact profund.

Această dependență de finanțarea pe bază de proiecte creează o "capcană". Organizațiile sunt nevoite să se adapteze constant la cerințele finanțatorilor, ceea ce poate devia de la obiectivele strategice pe termen lung ale organizației. Astfel, impactul real devine adesea superficial, deoarece implementarea unui proiect cu impact semnificativ necesită un angajament de minimum 1-2 ani. Fără o finanțare de bază stabilă și predictibilă, OSC-urile își consumă resursele în eforturi continue de a obține noi granturi, în loc să se concentreze pe dezvoltarea verticală și pe consolidarea impactului în comunitate.

5.2. Birocrația și dificultățile în interacțiunea cu autoritățile publice

Interacțiunea dintre OSC-uri și autoritățile publice este adesea marcată de birocratie și lipsa unei colaborări autentice. Așa cum s-a menționat anterior, consultările publice sunt frecvent percepute ca fiind formale sau superficiale, cu termene scurte și adoptarea de reglementări de urgență care ocolesc procesul de consultare. Această lipsă de implicare reală descurajează OSC-urile să participe în acțiunile autorităților publice.

Există, de asemenea, o lipsă de interes din partea unor instituții locale în a înțelege problemele cu care se confruntă comunitățile, ceea ce limitează eficacitatea colaborării. Un alt aspect problematic este funcționarea instituțiilor publice în "silosuri", fără o comunicare și partajare reală de resurse, ceea ce afectează implementarea eficientă a politicilor. Această fragmentare instituțională împiedică o abordare coerentă și integrată a problematicii tinerilor NEET.

Aceste dificultăți creează un "decalaj de implementare". Chiar și atunci când există politici publice bine intenționate, birocratia excesivă și lipsa unei culturi colaborative în cadrul administrației publice subminează capacitatea de a le pune în practică eficient. Aceasta înseamnă că resursele și eforturile sunt adesea irosite, iar impactul asupra beneficiarilor este redus. Pentru a depăși acest decalaj, este necesară o reformă administrativă profundă, care să promoveze cooperarea interinstituțională, simplificarea procedurilor și o deschidere reală către expertiza și experiența societății civile.

5.3. Provocări în măsurarea și evaluarea impactului social

Măsurarea și evaluarea impactului social al proiectelor este crucială pentru OSC-uri, nu doar pentru a atrage finanțări, ci și pentru a demonstra credibilitate și a învăța din experiență. Cu toate acestea, multe organizații se confruntă cu provocări semnificative în acest domeniu. Există o incertitudine cu privire la ce ar trebui inclus într-un raport de impact și cui ar trebui să se adreseze acesta. De asemenea, există percepția că impactul generat este adesea superficial, mai ales în cazul proiectelor pe termen scurt, și că un impact real necesită un angajament de minimum 1-2 ani.

Evaluarea impactului este un proces continuu, care necesită planificare strategică, analiză SWOT și o evaluare constantă a lacunelor, pentru a ști unde se află organizația și unde dorește să ajungă. Implicarea stakeholderilor în planificarea strategică este esențială pentru a asigura utilitatea și succesul strategiei. Cu toate acestea, lipsa unor metodologii standardizate și a resurselor dedicate pentru evaluarea impactului social pe termen lung reprezintă o barieră.

Aceste dificultăți contribuie la un "deficit de credibilitate". Dacă OSC-urile nu pot cuantifica și comunica eficient impactul lor social, devine dificil să justifice investițiile și să obțină sprijin susținut din partea finanțatorilor și a publicului. O focalizare excesivă pe indicatori de activitate pe termen scurt, în detrimentul măsurării rezultatelor și impactului pe termen lung, poate duce la o subestimare a valorii adăugate a muncii OSC-urilor. Prin urmare, este esențială dezvoltarea de metodologii robuste de evaluare a impactului, care să permită o înțelegere profundă a schimbărilor generate și o comunicare transparentă a acestora.

5.4. Presiuni politice și campanii de denigrare

Un aspect îngrijorător al mediului în care operează OSC-urile în România este creșterea presiunilor politice și a campaniilor de denigrare. Aceste amenințări externe afectează capacitatea organizațiilor de a-și îndeplini obiectivele și de a contracara influențele maligne. Discursul instigator la ură împotriva OSC-urilor este în creștere, cu partide politice și mass-media finanțată de stat exercitând presiuni publice pentru a le afecta activitatea.

Există, de asemenea, încercări de a îngreuna activitatea OSC-urilor prin modificări legislative. De exemplu, au existat inițiative de a obliga OSC-urile să se înregistreze ca "agenți străini", o practică similară cu cea din Rusia sau Ungaria, care ar putea restricționa primirea de fonduri externe și ar diminua activitățile. O altă metodă preferată de unele guverne este crearea unui mediu de reglementare greoi, asociat cu un acces mai dificil la finanțare externă, cu scopul de a împovăra activitatea OSC-urilor pentru a le împiedica să-și implementeze proiectele.

Aceste presiuni contribuie la un "spațiu civic în restrângere". Atacurile politice și legislația restrictivă subminează independența și capacitatea operațională a OSC-urilor. Într-un sistem democratic, societatea civilă acționează ca un mecanism de control și echilibru, monitorizând activitatea guvernamentală și promovând interesele cetățenilor. Atunci când acest spațiu este restrâns, se slăbește democrația și se reduce capacitatea de a furniza servicii sociale esențiale și de a aborda problemele critice ale societății, inclusiv integrarea tinerilor NEET.

6. Concluzii și Recomandări

6.1. Recunoașterea rolului indispensabil al OSC-urilor

Analiza aprofundată a rolului OSC-urilor în promovarea integrării tinerilor NEET în piața muncii din România subliniază caracterul lor indispensabil. OSC-urile nu sunt doar suplimente ale serviciilor publice, ci actori esențiali care, prin flexibilitatea, expertiza și capacitatea lor de a ajunge la cele mai vulnerabile categorii de tineri, aduc o valoare adăugată semnificativă. Ele inovează, adaptează soluții și oferă sprijin personalizat, contribuind la un ecosistem social și de ocupare mai rezilient. Fără implicarea activă a OSC-urilor, provocarea tinerilor NEET ar fi mult mai acută, iar costurile sociale și economice mult mai mari.

6.2. Recomandări pentru îmbunătățirea integrării tinerilor NEET prin consolidarea rolului OSC-urilor

Pentru a maximiza contribuția OSC-urilor și a asigura o integrare sustenabilă a tinerilor NEET pe piața muncii, sunt necesare acțiuni strategice pe mai multe paliere:

- **Îmbunătățirea cadrului legislativ și de reglementare:**
 - Este imperativ să se asigure un cadru legal stabil și transparent, care să faciliteze, nu să îngreuneze, activitatea OSC-urilor. Orice inițiative legislative care ar putea restricționa accesul la finanțare sau ar putea stigmatiza organizațiile trebuie reevaluate și eliminate.
 - Implementarea efectivă a Legii 52/2003 privind transparența decizională și a HG 775/2005 privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice este crucială. Aceasta implică asigurarea unor consultări publice autentice, cu termene rezonabile și mecanisme clare de integrare a feedback-ului din partea societății civile.
 - Dezvoltarea de ghiduri practice și adaptarea legislației la noile forme de muncă și la utilizarea inteligenței artificiale în resurse umane ar trebui să se realizeze în consultare reală cu partenerii sociali și OSC-urile, asigurând claritate juridică și aplicabilitate.
- **Asigurarea unei finanțări sustenabile și predictibile:**
 - Creșterea accesului la finanțări multi-anuale și la fonduri nerambursabile din surse europene (FSE+, PEO, POCU) este esențială. Este necesară o reducere semnificativă a

birocrației asociate acestor fonduri, pentru a permite OSC-urilor să se concentreze pe implementarea proiectelor, nu pe conformitatea administrativă excesivă.

- Încurajarea diversificării surselor de venit pentru OSC-uri, inclusiv prin stimularea antreprenoriatului social, poate contribui la o mai mare autonomie financiară și la reducerea dependenței de granturi pe termen scurt.
- Asigurarea sprijinului financiar adecvat pentru măsurile active de ocupare și pentru dezvoltarea capacității instituționale a ANOFM și a partenerilor săi din societatea civilă este vitală pentru o intervenție eficientă la nivel național și local.
- **Consolidarea capacității interne a OSC-urilor:**
 - Programele de formare și coaching pentru management strategic, digitalizare, fundraising și evaluare de impact sunt necesare pentru a profesionaliza și a consolida organizațiile. Acestea ar trebui să vizeze atât personalul de conducere, cât și specialiștii implicați direct în activități.
 - Dezvoltarea și adoptarea de metodologii robuste pentru măsurarea impactului social pe termen lung, depășind simpla raportare a activităților, va permite OSC-urilor să demonstreze valoarea adăugată și să atragă finanțări pe baza rezultatelor concrete.
- **Promovarea parteneriatelor multi-sectoriale autentice:**
 - Stimularea colaborării dintre OSC-uri, autorități locale (primării, consilii județene), ANOFM, sectorul privat și instituțiile academice este crucială. Aceste parteneriate ar trebui să se bazeze pe încredere reciprocă și pe recunoașterea expertizei fiecărui actor.
 - Crearea de platforme de dialog structurate și eficiente pentru abordarea problemelor pieței muncii la nivel local și regional va facilita schimbul de bune practici și identificarea soluțiilor adaptate contextului specific.
 - Dezvoltarea de parteneriate public-privat-societate civilă pentru soluții integrate și inovatoare în domeniul ocupării tinerilor NEET va permite combinarea resurselor financiare, expertizei de piață și a capacității de intervenție la nivel local, pentru a genera un impact maxim.

6.3. O viziune integrată pentru viitor

Integrarea tinerilor NEET în piața muncii este o provocare complexă, care nu poate fi rezolvată printr-o singură abordare sau de un singur actor. Este necesară o viziune integrată, care să combine intervențiile educaționale, sociale și de ocupare, adaptate nevoilor individuale ale fiecărui tânăr. OSC-urile, prin natura lor flexibilă și orientată către comunitate, sunt poziționate ideal pentru a facilita această abordare holistică. Investiția în consolidarea rolului OSC-urilor în acest domeniu nu este doar o obligație socială, ci o investiție strategică în capitalul uman al României și în dezvoltarea sa durabilă pe termen lung.